

*

ALCOHOL - STATE VERSUS SOCIETY

SUMMARY

The author describes a fierce battle that has been fought between the state and society on the control of alcohol production and consumption through Poland's history. This "alcohol war", the author states, reflects the social and economic situation prevailing in this country.

The study starts with the Polish alcohol economy in the Middle Ages with the domination of a central authorities, then moves on to the propination monopolism by nobility since the late 15th century, and finally to the return of the domination by the state. The period of Poland's partition (1792-1918), then the between-the-wars Poland's sovereignty (1918-1939), the Soviet experience of the 1920s as well as the "hypermonopolism" of the post-war Poland (1945 until now) are also described.

The conclusions are clear: monopolism in the Tsarist and post-revolution Russia and in the post-war Poland led to the total drunkenness of the society, while the short periods, when the society dominated over the state were linked with considerable fall in the alcohol consumption.

The author hopes that social control will enable minimizing of the hazards resulting from alcohol abuse in Poland.

PISMIENNICTWO

1. ABC Alkoholu. PZWL, Warszawa 1985; 2. Alioszyn W.: Pole tragiczieskiej borby. EKO (Ekonomika i Organizacja Promyślnego Proizwodstwa) 1985, 10/136, 145-155; 3. Baczyński J.: Dzieje Polski. Kraków 1911; 4. Baranowski B.: Polska karczma. Restauracja. Kawiarnia. Ossolineum, Warszawa 1979; 5. Baranowski B.: Ludzie gościnnia w XVII-XVIII w. Wyd. Łódzkie, Łódź 1986; 6. Bielewicz A., Moskalewicz J.: Historia społeczno-kulturowa alkoholu. W: I. Wald (red.) Alkohol oraz związane z nim problemy społeczne i zdrowotne. PWN, Warszawa 1986; 7. Bielewicz A.: Ustawodawstwo alkoholowe w Królestwie Polskim w pierwszej połowie XIX wieku. Przegląd Powszechny 1988 - VII, VIII; 8. Bocheński J.: Gorzelnictwo rolnicze w Polsce. Warszawa 1928; 9. Bobrzyński M.: Prawo propinacji w dawnej Polsce. Szkice i studia historyczne. Kraków 1922, I; 10. Bobrzyński M.: Dzieje Polski w zarysie. PIW, Warszawa 1986.
11. Burszta J.: Walka o przywilej rozpijania. Zdrowie i Trzeźwość 1987, 8; 12. Bystron J.: Dzieje obyczajów w dawnej Polsce. Wiek XVI-XVIII. PIW, Warszawa 1960; 13. Davies J.: Przyczynek do teorii rewolucji. Lektury Studenckie, 1987 zeszyt 4-6, Społeczny Komitet Nauki; 14. Gach P.: Ks. Martynian Możewski - słowo prawdy o pijanstwie i trzeźwości oraz rady dla trzeźwych. W: W kręgu gospodarstwa narodowego XVIII-XX wieku. Novum, Warszawa 1980; 15. Gloger Z.: Encyklopedia staropolska. Wiedza Powszechna, Warszawa 1972; 16. Heller M., Niekricz A.: Utopia u władzy. CDN, Warszawa 1986; 17. Historia Wszeczwiązkowej Komunistycznej Partii (bolsze-

wików) - Krótki Kurs. Spółdzielnia Wyd. "Książka", Warszawa 1948; 18. Jałowicki A.: Kalendarz historyczny: Głos, Warszawa 1986; 19. Kieniewicz J.: Polski alkoholizm i trzeźwość - maszynopis; 20. Klonder A.: Browarnictwo w Prusach Królewskich (2 połowa XVI-XVII w.). Ossolineum, Warszawa 1983.

21. Kosman Z.: Historia Polski. PZWS, Warszawa 1984; 22. Kozłowski W.: Monopol a alkoholizm. Trzeźwość, Warszawa 1928; 23. Kozłowski M.: Krajobrazy przed bitwą. Znak, Kraków 1985; 24. Lenin W.I.: Połnyje sobrannyje saczinienija; 25. Miroszyn W.A.: Praletarjat nie nuždajetsja w opjanienij. EKO (Ekonomika i Organizacja Promyślnego Proizwodstwa) 1985, 10/136, 143-145; 26. Niewodniczański J.: Alkohol jako zagadnienie państwowe. Warszawa 1923; 27. Protokół Porozumienia pomiędzy Pracownikami Służby Zdrowia zrzeszonymi w NSZZ "Solidarność" a Komisją Rządową z dnia 27 stycznia 1981 r. - maszynopis (archiwum własne autora); 28. Przemysł spirytusowy i drożdżowy w latach 1919-1984. Referat wygłoszony z okazji 65-lecia powstania Państwowego Monopoliu Spirytusowego. Warszawa 1984 - maszynopis; 29. Rożenowa H.: Produkcja wódki i sprawa pijaństwa w Królestwie Polskim 1815-1834. PWN, Warszawa 1961; 30. Recenzja NSZZ "Solidarność" rządowego projektu ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 1981 r. - maszynopis (archiwum własne autora).

31. Monopol spirytusowy wkracza na rynek handlowy. Rzeczpospolita, 13 grudnia 1944 (wywiad); 32. Samsonowicz H.: Rzemiosło wiejskie w Polsce XIV-XVI w. PWN, Warszawa 1954; 33. Święcicki A.: Alkohol. Zagadnienia polityki społecznej. SKP, Warszawa 1968; 34. Szczepaniak M.: Karczma - Wiesz - Dwór. Rola propinacji na wsi wielkopolskiej od połowy XVII do schyłku XVIII wieku. Warszawa 1977; 35. Tokarski J.: Historia Polski. PWN, Warszawa 1980; 36. Topolski J.: Zarys dziejów Polski. Interpress, Warszawa 1982; 37. Tymowski M., Kieniewicz J., Holzer J.: Historia Polski. Spotkania, Paryż 1986; 38. Wójcik Z.: Dzikie pola w ogniu. O Kozaczyźnie w dawnej Rzeczypospolitej. Wiedza Powszechna, Warszawa 1968.